

Hrbáček Noszek Magdaléna

Beszélgetés László Bélával

László Béla a szlovákiai magyar pedagógusképzés emblemikus alakja. A beszélgetés annak kapcsán született, hogy László Béla Tanár úr 2015-ben a 75. születésnapját ünnepelte. Egy életművet felvillantani... Erre vállalkozik ez a köszöntős interjú... Isten éltesse László Béla professzor urat!

■ 1965-ben néhány kollégájával leszállnak a vonatról Nyitrán. Elkezdődik a magyar pedagógusképzés. Meséljen a kezdetekről.

■ Tudvalevő, hogy a múlt század ötvenes éveiben Pozsonyban működött egy magyar tanítóképző gimnázium és a kétéves pedagógiai főiskolán magyar tagozat, amely felső tagozatos tanárokat képzett. Ezek megszüntetése után magyar nyelven oktató tanárainak nagy része vállalta a magyar nyelvű oktatást a Nyitrán induló Pedagógiai Intézetben, ahol már az alsó tagozatos tanítóképzést is főiskolai szintre emelték. Ezek a tanárok 1960. szeptember elsejével, leszállva a Pozsonyból érkező vonatról, szimbolikusan elfoglalták helyüket a tanszékek magyar tagozatain, és ezzel elkezdődött Nyitrán a magyar nyelvű tanító-és tanárképzés. Ekkor én még utolsó

éves egyetemista voltam Pozsonyban, és e változást azzal érzékeltük, hogy Pozsonyból sok ismert diaktársunk Nyitrára költözött. A kezdet nagyon biztató volt, mivel a Jozef Pastier által vezetett intézetben az eredeti elképzelések szerint két egyenrangú, szlovák és magyar tagozatot igyekeztek kiépíteni. A magyar tagozat kiépítése, fejlesztése szinte akadálymentesen folyt. Néhány éven belül az intézetben a szlovákiai magyarság teljesen feltöltötte a hallgatói és tanári helyeket. Ezekben az években Nyitra közvetlen közelségében még több magyar alapiskola működött. Emlékszem, hogy ekkor a Gerencséri Alapiskolában, ahová a hallgatók pedagógiai gyakorlatra jártak, annyi magyar gyerek volt az osztályban, hogy nekünk állva kellett végighallgatni a tanítási órát.

A magyar tagozaton csaknem minden tantárgy oktatása magyar nyelven folyt. A hatvanas évek közepére kiépült magyar tagozat teljes egészben készen volt ellátni az igényeknek megfelelően tanítókkal és tanárokkal a szlovákiai magyar tannyelvű alapiskolákat. Kevés szó esik ebben az időben és később is arról, hogy a pedagógusképzések eme átszervezései

közben valahogyan megfeledeztek az illetékesek a magyar nyelvű középiskolai tanárképzésről, többek között a magyar nyelvű szakközépiskolai képzésről is.

■ Szinte nincs is olyan magyar iskola Szlovákiában, ahol ne találánk Nyitrán végzett kollégát. Az út hosszú volt és gyümölcsöző. 55 év távlatából mire emlékszik szívesen? Melyek voltak a praxis meghatározó pillanatai? Vannak ilyenek?

■ Az ígéretes nyitrai kezdés gyakorlatilag tíz évig tartott. E tíz év alatt mindig volt elég megfelelő szintű hallgatói utánpótlás, úgyhogy a hetvenes évek elejére már a magyar nyelvű alapiskolák szakképzett pedagógusokkal jobban el voltak látva, mint a szlovák iskolák. Ezzel a nyitrai magyar pedagógusképzés megalapozta a magyar alapiskolák jövőjét. Ez küldetés volt számunkra, amely tejesítése megnyugtatóan hatott a hallgatókra és a tanárookra egyaránt. 1974-re azonban véget ért a problémamentes időszak. Ettől kezdve gyakorlatilag a mai napig, habár különböző indítékok miatt, a nyitrai magyar nyelvű felsőoktatás megmaradásáért folyik a küzdelem. A rendszerváltásig a párthatalommal álltunk szemben, amelynek nem titkolt szándéka volt a nyitrai magyar pedagógusképzés felszámolása. Az ún. helsinki folyamat, a „glasznosztj” már olyan jelzés volt, amely megkérdőjelezte a párt-diktatúra véglegességét. Ez sugallta az akaratot, hogy minden áron meg kell Nyitrán tartani a magyar pedagógusképzést, legalább alapjaiban átmenteni egy esedékes, jobb kor számára. E küzdelemben nagy segítségünkre volt a Duray Miklós által irányított Szlovákiai Magyar Kisebbség Jogvédő Bizottsága, Sidó Zoltán és a Csemadok vezetése, Gyönyör József, Végh László a kormányhivatalokban, Fodor Zoltán és Fibi Sándor az Iskolaiügyi Minisztérium Nemzetiségi Osztályán és sokan mások. Mindez azonban nem biztos, hogy elég lett volna a magyar tagozat megtartásához a tanárok, de főleg a hallgatók helytállása nélkül.

A hatalom eljárásával szembeni kiállítás, tiltakozás 1988-ban csúcsosodott ki, amikor aláírásos petíciókkal követeltük a magyar tagozat visszaállítását a 60-as évek szintjére. A követeléseket fokozatosan eljuttattuk

a főiskola vezetőihez, az Iskolaügyi Minisztériumba, végül a prágai pártközpontba. A petíciók szövegével a tanárok túlnyomó többsége egyetértett, azonban aláírásukat csak két tanár vállalta. Ekkor példaértékű volt a hallgatók helyállása, hiszen a petíciók alatt megtalálhatók a magyar tagozat csaknem valamennyi akkori hallgatójának az aláírása, közel 170 diáké. A Juhász Gyula Ifjúsági Klub aktívan kivette részét a szervezői munkából. Itt hadd említsem meg legalább azokat a hallgatókat, akik a petíciót kérvényező megbízott képviselőiként vettek részt a tiltakozásokban: Dolnik Judit, Szokola Irén, Szép Annamária, Ignác Éva, Lelkes Hajnalka, Csenkey Tamás, Dunai Éva, Koncz Ingeborg, Farkas Zsuzsa, Szabó László, Vörös Éva.

A tiltakozások eredményeként már 1989 szeptemberében duplájára nőtt a magyar tagozaton tanulható szakok és felvett hallgatók száma. Úgy éreztük, hogy sikeres volt a 15 éves ádáz küzdelem a párttal és a titkosrendőri hatalommal. Így érkezünk el a rendszerváltáshoz Nyitrán.

A rendszerváltozás törvényi keretek híján a felsőoktatásban is sajátos formában zajlottak le. A régi vezetők leváltását és az új vezetők választását a hallgatók néhány tanár segítségével bonyolították le. Most is mély érzésekkel gondolok vissza arra az őszi estére, amikor több tucat hallgató érkezett lakásomra, közölve, hogy megválasztották a magyar tagozatért felelős dékánhelyettesnek. A közeli kálváriadombon összegyűlve már a jövő volt a beszédtéma.

A főiskolára visszakérült az ún. normalizáció idején menesztett Jozef Pastier professzor, és már 1990-ben sikerült meghirdetni a felvételiket csaknem valamennyi magyar nyelvű tanári szakra. Ez a második nyitrai fellendülés azonban nem tartott soká, mivel 1991-ben a főiskola élére olyan vezető került, aki szűklátókörű, kicsinyes, a jövőbe nem látó katolikus hozzáállásával nyolc éven át lényegesen korlátozta a magyar tagozat tevékenységét. Ezzel kiváltotta a nyitrai tanárok és hallgatók újabb tiltakozását, akik végül 1997-ben az európai fórumokhoz fordultak segítségért a nyitrai magyar pedagógusképzés megnyugtató rendezésének ügyében.

■ **A nem feladás példája: megalakul a Közép-európai Tanulmányok Kara, melynek élharcosa és első dékánja volt. Ez milyen emlékképeket idéz fel ma Önben?**

■ Évtizedeken keresztül az önálló magyar főiskoláról álmodoztunk. A kilencvenes években több próbálkozást is tettünk az ügy érdekében, sikertelenül. Az új, demokratikusabb politikai légkörben már több lehetőség is nyílt erre. A szlovákiai magyar politikai sennélfogva társadalmi osztódás egyre jobban ránehezedett az oktatási problémákra is. Meg kell jegyezni, hogy nekünk itt, Nyitrán, bármilyen formában is próbáltuk szervezni a magyar nyelvű felsőoktatást, mindig egy leendő szlovákiai magyar önálló felsőoktatás felépítése lebegett a szemünk előtt. Mindig abban a hitben küzdöttünk, hogy a nyitrai magyar felsőoktatás alapul szolgálhasson egy önálló magyar felsőoktatási intézmény létrehozásához. Becsapva, elhagyatva, kisémmizve éreztük magunkat, amikor a magyar egyetem létrehozásának folyamata olyan irányt vett, hogy a politikai alapítók a nyitrai intézménnyel nem számolnak. Ezzel a magyar egyetem nem alulról építkezve, az érintettek egységével jött létre, hanem valójában egy politikai alku gyümölcse lett. Ez még önmagában nem kell, hogy rossz megoldás legyen, ha párosul a szakmai és társadalmi összefogással. Ezzel a nyitrai magyar felsőoktatás arra kényszerült, hogy a magyar egyetemről korábban beindított kari formációját hozza létre és működtesse, ne hagyja veszni, szétszóródni az itteni magyar szakmai tudományos potenciált, és aktívan táplálkozzon a jónevű nyitrai egyetemi és kutatási közegből. A Közép-európai Tanulmányok Karának jelenlegi dékánja és vezetése ebben a nyitrai tudományos környezetben megállta helyét, és figyelemre méltó, attraktív programokkal gazdagította a nyitrai magyar nyelvű felsőoktatást.

■ **Ön módszertani, matematikai kiválóság. Mégis megkérdem, hogy mit helyez inkább előtérbe: a számelméletet vagy a matematikai módszertant? Melyik a nagyobb szerelem?**

■ Az első összefoglaló matematikai mű kb. 2300 évvel ezelőtt született. Ez volt Euklidesz *Elemek* c. 13 részes

könyve, amely két tudományággal, a geometriával és a számelmélettel foglalkozott. A könyv három része számelmélet, amely a matematika legrégebben művelt ágai közé tartozik. A számelmélettel tehát régóta nagyon sokan foglalkoznak. Egyszerű, közérthető fogalomrendszere könnyen megfogalmazható problémáknak ad lehetőséget, amelyek azonban sokszor nagyon nehezen oldhatók meg. E problémák azonban szépségükkel, eleganciájukkal nem engedik nyugodni a számelméleteseket. Ugyanakkor a számelméleti problémák a könnyed érthetősége folytán motiváló is a tanulni vágyók számára. Ezért jól társítható a számelmélet a módszertannal. Ezenkívül úgy gondolom, hogy minden matematikát oktató tanárnak az oktatás minden szintjén, a specializációtól függetlenül foglalkoznia kell a „hogyan” kérdésével, tehát a módszertannal. Ennélfogva számomra egyforma fontos böngészni a számelméleti problémák sokaságában és folytonosan gondolkodni annak művelésén, milyen módon lehet adott helyen, adott időben legérthetőbben továbbadni a matematikai ismereteket. Egyaránt megörvendeztet egy-egy számelméleti probléma megoldása és egy-egy új ötlet felbuggyanása a tanítás javítása érdekében. Mindig azt szeretem legjobban, amivel éppen foglalkozom.

■ **Milyen célok előtt áll a professzor úr? Mik a tervei?**

■ Azt szoktam mondani, hogy még tele a batyu, amit a vállamra tettem, még sok problémafelvetés terheli jegyzetfüzetemet mind a számelméletből, mind a módszertanból. Ezek megoldásai nem hagynak nyugodni, még szeretnék néhányukkal megbirkózni. Nem utolsó sorban a lehetőségek mellett szeretnék még hozzájárulni a karunk és egyetemünk, de mindenekelőtt a nyitrai magyar nyelvű felsőoktatás szakmai sikereihez. Végezetül szeretnék a párom hosszantartó betegsége alatt olyan körülményeket teremteni számára, hogy minél könnyebben és nyugodtabban tudja elviselni a Mindenható által ránk rakott terheket.

■ **Sok sikert, erőt és egészséget kívánunk mindehhez!**